

Tömegek gyűltek össze Jézus hallgatására. Látszott, hogy Jézust akarják hallani. Jézus kész volt hozzájuk szólani s hogy erre magányos helyet a kedvező helyzetet találjon, fölment "a" hegyre; azaz a község jellegzetes hegyére, melyet "a" hegynek neveztek. A tömegekből kiváltak tanítványai s köréje csoportosultak; a községek és határozatlan tömeg távolabb tartózkodott. Ezek alatt a "tanítványok" alatt nem a tizenkettőt kell értenünk, nem is a hetvenkettőt, hanem meghatározatlan számú embert, kik elhatározták, hogy Jézus tanításait megfogadják, magukévá teszik. Ezek közül nem mindenre tudta Jézus magát rábízni. /Jn. 2, 23-25/, de míg Jézus hatása alatt állottak, az igaz tanítványokkal együtt átéltek Jézus szavainak értelmi, érzelmi és akaratú hatásait: azaz megkristolták a szent Szellem mennyei ajándékát, részeseivé lettek a szent Szellemnek és megkristolták Isten beszédét és a jobb világ erőit. /Zsid. 6, 5-6/. Ők is látták a felkelő napot, de csak egyideig akartak sütkérezni fényében. Jézus ígéretei azonban csak azokra érvényesek, akik mindvégig, haláláig állhatatosak maradnak. /Jl. 2, 10/.

Ma is a tanítványok egybegyűlő seregében megvan ez a bizonytalanság, kiszámíthatatlanság; nem tudjuk, melyik fog végig kitartani. De nem bízott ránk, hogy a gyomol idő előtt kitépessük a buza közül. Judás még az urvacóra szerzetésekor is ott ült a tanítványok között; a többi nem sejtette benne az árulót. Ezért Jézus boldogság-igéit mindenki magára veheti, aki őszintén, csalárdság nélkül beállott Jézus tanítványai közé. Őt követni akarja.

Az első ige boldognak mondja a szegényeket, azokat, akik saját akaratukon kívül jutottak elnyomott helyzetbe, koldus-sorsra. Az arámul beszélő Jézus itt valószínűleg a héber áhi-nak megfelelő arám szót használta, mely szó olyan nyomorultat jelent, aki körülményei következtében lett azzá. Körülményeinket azonban Isten rendezi, vagy legalább is Isten engedi meg őket, habár elrendezésükben a gonosz is nagy része lehet. Gonosz emberek készíthetik sorsunkat; Sátán és tisztátalan szellemi akadályokat gördíthetnek utunkba. /1. Isz. 2, 18/, de egyik sem tehet semmit Isten engedelmével nélkül s mindeniknek művét úgy igazíthatja Isten, hogy az az Istent szeretőknak javára szolgáljon. /Ró. 8, 28/. Szegénységük, elnyomottságuk tehát nem kárukra, hanem javukra üt ki. Nem szellemi vagy lelki szegényekről van itt szó, hanem testi szegényekről. A szellem szó nem a szegénységre, hanem a boldogságra vonatkozik. A görög dativus eredetű határozót fejez ki: szellem által s alatta érteni kell az Isten szent Szellemével megtöltött emberi szellemet, vagy emberi szellemen át ható isteni Szellemet. A boldogság-ige így hangzik tehát: "Boldogok a szegények szellem által /szellemben/, mert övék a mennyek országa /királysága/". A görög basileia szó értelme kétféle: jelenti a királyi uralkodást és jelenti az annak következtében eléálló helyzetet, állapotot, valamint annak keretét, tehát az országot. Itt az utóbbi értelemben áll. Aki szegény, de Isten Szellemével telik meg, annak a Szellemnek működése következtében boldog lesz, mert a mennyek uralmának erővel telik meg s ezek örömet, világosságot, erőt sugároznak belé. A külsőleg szegénynek belső gazdagsága támad; bár testileg e világban él és szenved, de szellemével beépült egy másik, láthatatlan világba és boldogsága onnan ered. Ezt a boldogságot nem biztosítja akármilyen szellemi lét vagy szellemiség, mert az eredeti szöveg, a szellem előtt álló névelő világosan bizonyítja, hogy egy meghatározott, ismert, a keresztyén tudatban egyedülálló Szellemtől van szó. Ezt a Szellemet azok kapják, akik kérik. /lk. 11, 13/, a világ gazdagságával beteltek pedig nem fogják kérni, a világ gazdagjai tehát ezt a boldogságot nem ismerik. De kiket kell érteni gazdagok alatt? Semmiképpen sem azokat, akiknek pénzüik, birtokaik, tehetségeik, hódolói vannak ebben a világban, hanem azokat, akiknek ezek a dolgok bálványait képezik. A földi gazdagságot, földet, tehetséget Isten teremtette. A teremtés rendje, embereknek más emberekre gyakorolt hatal-

talma Töle való. Önmagában ezek közül egyik sem lehet gonosz. Ha ellenben az ember az isteni ajándékot elszakítja Attól, aki adta őket a boldogságának forrásává teszi meg, akkor isteneivé lesznek, bálványává s az igaz Istentől elszakítják az embert. A szent Szellem és ajándékai csak bálványtalan, azaz tiszta szívben lakoznak. Azért boldogok a szegények, mert a szent Szellem által övék a mennyek országa. A mennyek alatt a szellemi mennyet kell értenünk, melyben Isten és tiszta szellemi laknak. Isten a 24 vénnel együtt és azokon át uralkodik a teremtésen. /Jl. 4/. A mennyekből jön minden áldás, szellemi is, testi is. Aki a mennyek uralma alá kerül, a teremtés minden igaz áldásának részese s előbb utóbb megkapja őket. Boldog az, aki a Szellemen át ez alá az uralom alá kerül s annak áldásait élvezi.

A második ige a gyászolókat mondja boldogoknak, azokat, akiknek megsiratni valójuk van. A görög pentheó jelentése: megsirat. A teremtett világ rablókkal van tele, mind a szellemi-, mind az embervilág. És Isten megengedi, hogy ezek raboljanak. Legnagyobb rabló maga a Halál, aki a betegségeken keresztül megfoszt minden földi jótól; végül maga jön s ami még megmaradt azt is elveszi. Elveszítjük vagyónunkat, örömeinket, szeretteinket, csupa Istentől adott s nem bűnsé dolgot, amelyeket nyugodtan élvezhetnénk Isten társaságában. Mikor elveszítjük őket, fáj; mikor rájuk gondolunk, sirunk. De a hívő előre néz s remél. A boldogság-ige ígérete jövő időben áll. Akik gyászolnak, azokat majd meg fogják vigasztalni valamikor. Mikor? Lehet, hogy már a földi életben. /Mk. 10. 30/, lehet, hogy a következő korszakban. /ugyanott/. A vigasztalás abban fog állni, hogy visszakap mindent, mint Jób, sőt még megtévezve; vagy sokkal értékesebbet fog kapni, mint amit elveszített.

A harmadik ige a görög ptóchoi-a koldusokat, koldusszegényeket jelent s megfelel a héber anáv-nak, mely olyan nyomorultat jelent, aki maga teszi magát nyomorulttá, azaz koldusként viselkedik: megalázza magát. Jézus az ilyeneket is boldogoknak mondja. Másutt így szól: "Aki magát megalázza, fel fog magasztaltatni" /Mt. 18. 4/, aki az utolsó helyre áll, azt az első helyre fogják előhozni /Lk. 14. 9/. A harmadik boldogság-ige tehát előrehaladást mutat az elsővel és a másodikkal szemben, mint a második is az elsővel szemben. Először azokról beszél az Ur, akik akaratukon kívül nyomorultak; másodszer azokról, akik ezt szívükre veszik; harmadszor azokról, akik kényszerítő ok nélkül is a nyomorultak helyét foglalják el, azaz igénytelenek a világgal szemben. "Boldogok az alázatosak, mert örökölni fogják a földet". Az ígéret megint jövő időben hangzik, azt jósolja, hogy amikor Krisztus visszajő és új rendet fog ebben a világban alapítani, első helyre azokat helyezi, akik ma önként választják az utolsó helyet. Ezek fogják akkor a világot kormányozni, mint Krisztus uralkodó társai. /Jl. 20. 4; 2. 26-27/. A föld öröklése annyit jelent, hogy a földön úgy fognak uralkodni, mint tulajdonukon. /Lk. 16. 12/. A második és harmadik igében foglalt boldogságot az képezi, hogy a reménység már mintegy jelené teszi azt, ami ugyancsak a jövőben lesz az övék; birtokának azonban hit által máris úgy örülnek, mintha már kezükben volna.

A negyedik ige megint tovább viszi a gondolatot s a nyomorúságot testi térről szellemi terre viszi át; boldogok azok, akik a világ igazságtalanságai között, Sátán gonosz uralma alatt éheznek és szomjaznak egy igazságos világrend után. Ez az éhezés és szomjazás azonban általmegy saját lelkük világára is: elgyötri őket az, hogy a gonoszak uralma van testükön; hogy akaratuk van a jóra, de azt keresztül nem vihetik, meg sem tehetik, nemcsak a világban uralkodó gonosz miatt, hanem a bennük uralkodó rossz miatt sem, mely őket a vétek rabszolgáivá teszi. Boldogok azok, akik Krisztus uralma után vágyakoznak, amikor a külső világban is, testükön is Ő fog uralkodni s a jót szabadon tehetjük. Az eredeti szövegben nem igazság, hanem igazságosság/dikaiošüné/ van, mely az isteni rend/diké/ uralmát jelenti. Akik ez után az isteni rend után vágyakoznak, azokat boldogítja a reménység, hogy ez egészen bizonyosan el fog következni. A visszatérő Krisztus hozza magával, mikor eljő, meg fogja valósítani a földön. Az Isten

éves uralkodás idején Sátán kötözve lesz s a nemzeteket vasvessző fogja kényszeríteni a jónak cselekvésére. De ez a vasvessző csak a gonosz indulatuakra lesz kényelmetlen; az igazságosak örülni fognak a jó érvényesülésének.

Az ötödik ige az irgalmasokat mondja boldogoknak, azért mert reménység él bennük, hogy az ítéletkor ők is irgalmasságot fognak nyerni. A szenvedő, a nyomorult iránt irgalmasságot érezni szenvedés. Az irgalmasok getleníthetik magukat, akik elől elzárhatják a szívüket. Mégsem zárják el, társaik nyomorúságát saját szívükre veszik és szívüket. Mégsem zárják el, társaik fájdalomát. Ez az irgalmasság egy osztályba esik a bűnbocsánattal. A keresztre feszített Jézus átállítja azok nyomorát, akik Őt megfeszítették; elvonult szeme előtt a szenvedések sora, mely rájuk vár s megszánta őket, irgalmasságra indult irántuk, azért imádkozott: "Atyám, bocsáss meg nekik, mert nem tudják mit cselekszenek." Aki az irgalmasságot, azaz a jót szívébe fogadta, az a jót másról is feltételezi, tud abban hinni, ezért boldog. Tudja, hogy egyszer, amikor a halál révén áll, amikor a túlvilági ítélet szörnyű napja elközeledik, valaki rajta is megkőnyörül s ugyanazt fogja tenni vele, mint amit ő tett a nyomorultakkal. Ebben a tudatban, ebben a várakozásban boldog.

A hatodik ige a tiszta szívűeket, vagy szívből tisztákat mondja boldogoknak. A görög dativus/té kardia/tekintethatározót és eredethatározót is jelent. Akármely felfogást valljuk is e hely értelmére vonatkozólag, a végső értelmezés ugyanaz marad; a szív tisztaságát a szív hozza létre tehát a szívből tiszta lesz tiszta szívűvé. Szív alatt a régiek a lelki élet középpontját, az ítélő, elhatározó tudatot értették, a tudatos ítélet és elhatározás székhelyét. Lelkünk tudattalan részéhez nem férhetünk hozzá; emlékezetünket, indulatvilágunkat, törekvéseinket megtisztítani nem tudjuk, de tudatunkból ki tudjuk szorítani a tisztátalant. Aki ezt teszi, az a szívből tiszta ember. Lelkében még sok homályos, nem tisztázott pont lehet, de a tudata, azaz szíve tiszta. A megtérés abban áll, hogy tudatunkat minden hamis uttól megtisztítjuk. Később lelkünkben tisztátalan emlékek, megrögzöttségek kerülhetnek újból tudatunkba s akkor azoktól újra meg kell tisztítani magunkat. A megtérés művelete tehát folytatódik, míg az egész lélek megtisztul. De ha a tudat tiszta, az ember boldog. A tiszta szívűség gondolata még tovább viszi a boldogság folyamát; a szegénységet átviszi erkölcsi területre s minden olyan örömről, boldogságról lemond, amely Isten szentségével ellenkezik. Mikor azonban a tisztátalan örömeiről lemond a lélek, új boldogságot tapasztal s ez abban áll, hogy reménységet kap, hogy egyszer a Szentet, a Tisztát színről színre fogja látni, pedig Őt látni nagyobb boldogság, mint földi szeretteinket látni. Őt látni elképzelhetetlenül édes, magával ragadó, mindent betöltő boldogság. Ennek a boldogságnak előízét már e földi életben is megkóstolja a tiszta szívű, mert Isten kijelenti magát neki s ha nem látja is Őt szemtel szembe, de kődon által mindig tisztábban veszi ki erkölcsi vonásait.

A hatodik ige a békeképítő munkásait mondja boldogoknak, a békeségcsinálókat, vagy békekészítőket. Olyan emberek ezek, akik susárlással, irgalmassággal, titkos bujtogatással nem csinálnak háborúságot ember és ember között, hanem titkon éy nyilván egyaránt békességet építenek az emberek között. Van azonban egy nagy, az egész világra kiható békekészítés, mely a háborúk okát, a gyűlöletet, az önzést, a meg nem bocsátó bosszút igyekszik az emberi szívekből és a világ kormányzásából kiküszöbölni. E világon békesség lesz, ha az ember Istenével megbékül. A legnagyobb, a legeredményesebb békekészítés az Evangélium hirdetése, mely azt tartalmazza, hogy Isten megbocsátott, az ember is közeledjék hát megbékült szívvel Istenhez. Akinak Isten megbocsát, szintén hajlandó lesz embertársának megbocsátani s ha nem, javithatatlan gonosz volta tünik csak elő. A javithatatlanoknak ki kell e világból küszöbölődni. Ma a békesség igazi készítőit üldözi a világ, mert a világ és annak ura a Sátán hamis bé-

kességet akarnak, azaz háborítatlanságot arra, hogy a gonoszt cseleked-
 hassék. A gonosz békesség örök és teljes háboru mindeneknek. Ezért mondta
 Jézus, hogy nem békességet, hanem kardot hozott a földre. Míg a gonosz
 szabad és fenyegeti a jók békéjét, addig hadat hirdet az isteni irgalom.
 hadat izenni a gonosznak, hadat viselni a gonosszal az igazi békességké-
 szítés. Ma az ilyen békecsinálókat nyugtalan és háborgató embereknek
 szokás mondani, mivel a gonosz békességét zavarják. Akkor azonban, amikor
 a gonosz le lesz győzve s az igazságosság uralomra jut, Isten fiainak,
 azaz Isten részeselnek fogják mondani a béke igazi készítőit. Meg fogják
 őket becsülni s az Isten eszközeiként fogják és őket tisztelni. Ennek a re-
 ménynek tudata máris boldoggá teszi a béke készítőit.
 A nyolcadik ige legtöbbször viszi a gondolatot s azokat mondja boldogok-
 nak, akik a legtávolabbi okhoz kapaszkodnak fel s Istenért viselnek nyo-
 morúságot és Azért, akin emberi megjelenésében Isten lényje fejeződött ki,
 lett láthatóvá ebben a világban, Jézusért! Isten mellé állni annyi, mint
 a mennyek királyságába állani be, egy másik világba cselekedni. De ez a
 világ idegen ebben a világban, amelyben élünk. A dicsőség Királyának itt
 köldusként kellett járnia. A köldusruhában járó Jézust a dicsőség Kirá-
 lyaként tisztelni és neki engedelmességet, érte minden szenvedést elűr-
 ni, ez a legnagyobb el távolodás attól a boldogságtól, amit a világ fiai
 mondanak boldogságnak. Nekik ködkép, valótlanág Istennek arca, Krisztus
 világhuralma, ezért nem tartják érdemesnek a szenvedését. Akinek azonban
 valósággá lett a földi Jézus-képben magát kijelentő Isten, az ezért a
 mennyel valóságért minden mást odaáldoz, minden szenvedést elűr, rágal-
 mazást, üldözést, gonosz hazugságot. Amennyi könny, gyötrelme, rájuk hálom-
 zódik itt, annyi jutalom gyűlik össze számukra a mennyek titkos birodal-
 mában, honnan egyszer ez a jutalom Krisztussal együtt a földre jó és
 láthatóvá lesz... Ők látják is már ezt a jutalmat és rája gondolva a
 földi üldöztetések közepette örülnek és ujjongnak, mint a börtönbe és
 kalodába zárt Pál, és Silás Filippiben vagy a Krisztusért megvesszőzött
 apostolok.

A boldogság paradoxona, legképtelenebb ellentmondása, hogy kinok közt a
 lélek örül. Ez a boldogság legmagasabb foka. Az örömben elvész a bu, a
 boldogság elnyeli a bánatot. Ez az öröm és boldogság magától az embertől
 függ, mivel azonnal bekövetkezik, ha a bánat tárgyától Isten felé fordul
 a tekintet. Ezért Jézus felszólítja tanítványait, hogy örüljenek és uj-
 jongjanak az érte viselt szenvedés alatt.